

26.1.2024

Kuntoutussäätiön lausunto luonnoksesta valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi (VANUPO) 2024–2027

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/7050/2023

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 1: Jokaiselle nuorelle polku eteenpäin

Kuntoutussäätiö pitää hyvänä, että oppimisen tuki ja opiskelijoiden hyvinvointi on huomioitu ohjelmassa. Oppimisen tuki kaipaa selkeyttämisen ohella vahvistamista toisen asteen koulutuksessa, sillä oppimisen tuen huomioiminen osana opiskeluhyvinvointia on olennaista. Toisen asteen koulutuksen ohella tukea on tarpeen selkeyttää ja vahvistaa myös korkeakoulutuksessa, sillä tutkimusten mukaan moni korkeakouluopiskelija ei saa tarvitsemaansa tukea (Korkeamäki & Vuorento 2021, Korkeamäki ym. 2023). Korkeakouluopiskelijoiden kohdalla myös sosiaalinen vahvistaminen on tärkeää, sillä erityisesti mielenterveysongelmia kokevat opiskelijat raportoivat muita opiskelijoita useammin yksinäisyyttä (Korkeamäki ym. 2023).

Ohjelman tavoitteena on myös vähentää koulutuksen ja työelämän ulkopuolisten nuorten määrää. Koulutuksen keskeyttämisen syyt ovat moninaisia, mutta mielenterveysongelmat, kehitykselliset oppimisvaikeudet ja erilaiset terveysongelmat ovat keskeisiä taustatekijöitä koulutuksen keskeyttämisessä (Mikkonen ym. 2018). Erityisesti työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret tarvitsevat riittävän pitkäkestoisia, vahvoja ja asiantuntevia psykososiaalisen tuen muotoja, jotka tukevat kouluttautumista ja työllistymistä. NUOTTI-valmennus on havaittu tarpeelliseksi, ja sen jatkuvuus tulisi varmistaa (Koivisto ym. 2023). Lisäksi olisi tarpeen kehittää erillisiä tuetun koulutuksen ohjelmia, jotka soveltuvat mielenterveysongelmia ja neurokehityksellisiä vaikeuksia kokeville nuorille (Lövgren ym. 2020).

Mielenterveyspalveluiden kehittäminen ja mielenterveyden vahvistaminen on keskeistä nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi. Mielenterveysongelmia kokevat nuoret ovat hyvin moninainen joukko. Tämän moninaisuuden huomioiminen on olennaista mielenterveyspalvelujen kehittämisen näkökulmasta. Osalla nuorista mielenterveysongelmat jäävät lieviksi, jolloin matalan kynnyksen palvelut ovat tarpeellisia. Osalla vaikeudet kroonistuvat ja monimutkaistuvat, jolloin tarvitaan vahvempaa tukea mielenterveyden ohella myös kouluttautumisen ja työllistymisen tueksi.

Nuorten terapiatakuun yhteydessä on tarpeen huomioida nuorten kielelliset vaikeudet tai muut neurokehitykselliset ongelmat, jotka voivat hankaloittaa palveluihin osallistumista, vaikka kuntoutustarve olisi olemassa.

Kuntoutussäätiö haluaa tuoda esille neuropsykiatristen ja neurokehityksellisten ongelmien moninaisuuden. Kela on erityisesti kehittänyt kuntoutuspalveluita ADHD:n ja autismikirjon näkökulmista. Näiden kohderyhmien ohella neurokirjoon luetaan myös esimerkiksi lukivaikeudet ja muut kehitykselliset oppimisvaikeudet. Myös näillä ryhmillä on tutkimusten mukaan vaikeuksia kouluttautua ja työllistyä (esim. Hakkarainen ym. 2015, McLaughlin ym. 2014) joten kuntoutuspalveluiden kehittäminen myös nuorten ja nuorten aikuisten oppimisvaikeuksiin on tarpeen. Oppimisvaikeudet ovat merkittävä mielenterveyden

Kuntoutussäätiö sr

26.1.2024

ongelmien riskitekijä, ja niiden asianmukainen tunnistaminen ja tuki voi ehkäistä mielenterveyden häiriöiden ilmenemistä tai vaikeutumista. Nuorten aikuisten lukivaikeuden neuropsykologinen kuntoutus on todettu vaikuttavaksi sekä kognitiivisten taitojen että psykososiaalisen hyvinvoinnin näkökulmasta (Nukari 2023).

Erillisen kuntoutuksen kehittäminen on tärkeää. Lisäksi on tärkeää laajemmin huomioida erilaiset neurokehitykselliset vaikeudet myös muissa kuntoutuspalveluissa, kuten ammatillisessa kuntoutuksessa ja kuntoutuspsykoterapiassa. Esimerkiksi erilaiset kielelliset vaikeudet tai tarkkaavuuden ja toiminnanohjauksen vaikeudet voivat hankaloittaa palveluihin osallistumista.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 3: Nuorten hyvinvointia tuetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta vahvistamalla

Nuorten osallisuuden vahvistamisessa tulee huomioida erilaiset kielelliset vaikeudet tai muut haasteet kommunikoinnissa ja pyrkiä vahvistamaan myös näiden nuorten mahdollisuuksia osallistua.

Kiusaamiskokemuksia on muita nuoria useammin erityistä tukea tarvitsevilla nuorilla. Esimerkiksi oppimisen vaikeuksiin apua hakaneilla nuorilla aikuisilla kiusaamiskokemuksia oli yli 70 prosentilla (Stenberg ym. 2022).

Muita näkökulmia ohjelmasta

Palveluiden kehittämisen näkökulmasta tärkeää olisi myös kerätä tietoa työn ja koulutuksen ulkopuolisista nuorista kattavan kyselytutkimuksen avulla. Siinä missä koulutuksessa ja työelämässä olevien kohdalla kerätään suhteellisen kattavasti tietoa, tällaista tietoa työn ja koulutuksen ulkopuolisista nuorista, heidän tuen tarpeistaan tai palvelukokemuksistaan ei ole tällä hetkellä olemassa. Tällaista tietoa tarvitaan myös palveluiden vaikutusten arvioimisen tueksi.

Lisätietoja: Erikoistutkija, VTT Johanna Korkeamäki, neuropsykologian erikoispsykologi, erikoistutkija PsT Johanna Nukari, johtava tutkija, dosentti Erja Poutiainen, toimitusjohtaja, dosentti Riikka Shemeikka
Kuntoutussäätiö

Lähteet

Hakkarainen, A., Holopainen, L., & Savolainen, H. (2015). A five-year follow-up on the role of educational support in preventing dropout from upper secondary education in Finland. *Journal of Learning Disabilities*, 48(4), 408–421.

Koivisto, J., Välimaa, O. & Hakala, P. (2023). NUOTTI-valmennuksella kouluun ja työhön. Työpapereita 181. Helsinki: Kela.

26.1.2024

Korkeamäki, J., Parkkila, M. & Poutiainen, E. 2023. Toisen ja korkea-asteen opiskelijoiden mielenterveysongelmien yhteys koettuun opintosuoriutumiseen, sosiaaliseen hyvinvointiin sekä tuen hakemiseen ja saamiseen. Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 26. Helsinki: Kela.

Korkeamäki, J. & Vuorento, M. (2021). Ilmoitettujen terveys- ja toimintarajoitteiden vaikutus korkeakouluopiskeluun: Eurostudent VII -tutkimuksen artikkelisarja. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja.

Lövgren V, Hillborg H, Bejerholm U, Rosenberg D (2020). Supported education in a Swedish context. Opportunities and challenges for developing career-oriented support for young adults with mental health problems. *Scandinavian Journal of Disability Research* 22 (1), 1–11.

McLaughlin, M., Speirs, K. & Shenassa, E. (2014). Reading disability and adult attained education and income: Evidence from a 30-year longitudinal study of a population-based sample. *Journal of Learning Disabilities*, 47, 374–386.

Mikkonen J, Moustgaard H, Remes H, Martikainen P (2018). The population impact of childhood health conditions on dropout from upper-secondary education. *The Journal of Pediatrics* 196, 283–290.

Nukari (2023) Effectiveness of individual and group-based neuropsychological interventions for young adults with dyslexia. Väitöskirja, Helsingin yliopisto.

Stenberg, J., Parkkila, M., Nukari, J., & Poutiainen, E. (2022). Työttömyysuhanalaisten nuorten ja aikuisten oppimisen vaikeudet, rinnakkaiset mielenterveyden ongelmat, opiskelu ja hyvinvointi. *Kuntoutus*, 45(4), 39-50.